

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
Lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adóznak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díj:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Vármegyénk monografiája.

A mult évben tartott törvényhatósági közgyűlések egyikén el lett fogadva általánosságban azon indítvány, miszerint a közelgő millenium alkalmából vármegyénk is tegye meg e nagy nemzeti ünnepre az előkészületeket. Mit és hogyan tegyen? e kérdés rábízott egy bizottságra, melynek főispánunk az elnöke.

Bizonyára nem könnyű feladat megfelelni e kérdésre. De ha sorrendet tartunk, könnyebben teljesíthetjük kötelességeinket. Mindenekelőtt emléket kell emelni a multnak, melynek képét hű és tiszta világításban szükséges visszaadni. Kit ne érdekelne országunk és ennek határai között szűkebb hazánk: vármegyénk története! Hogyan keletkezett? ki állapította meg határait? kik voltak első lakói? hol telepedtek meg, hol és mikor alkották meg az első községeket? Minő birtokos családok laktak a megyében s hogyan, minő érdekek alapján szereztek nemesi birtokukat? És az öröm és bánat egymást felváltó napjait, a közélet folyamát és szereplő egyéneit nyomtalanul, feljegyzés nélkül hagyjuk-e a feledékenység homályába merülni? A nagy és nemes példák, melyeket őseink felmutattak, ne szolgáljanak-e buzdításul, követéssül? a hibákat és súlyos vétketeket, ha voltak, ne mutassuk fel elrettentésül a jövő nemzedéknek? — Higyjék el t. olvasóink, ha csak a markhalis székely, jegyzőkönyveinek szűk szavai, sokszor száraz tárgyilagossággal vázolt adatait olvassuk, melyek most el vannak temetve a vaskos foliásokban, megragadó példákat találnak a hazafias, nemes tettekre és áldozatkészségre, akár a haza védelméről, akár az alkotmányos jogok megtartásáról, akár emberbaráti, jótékony célok eléréséről volt légyen szó. De — kérdem — hányan tudják ezt közülünk? lassankint kidőlnek a régi idők szilapos férfiai, kik tanu, sőt részesei voltak e küzdelmeknek s ime az ujkor fiai csak a gyorsan

tűnő napok változatos eseményeire figyelnek, ritkán komoly érdeklődésből, többször ideges kíváncsiságból, leginkább pedig pusztá szórakozásból. A közélet szinpadán szereplő alakokat különböző színben, különböző mértékkel mérve tüntetik fel a hírlapok s a nagyközönség ezeket „élvezve“, a gondolkodás és véleményezés nehéz munkáját másokra hagyva, nem sokat gondol a multtal s a reális, személyes érdekeken kívül, keveset törődik a jövővel. Igen természetesen, mert ki sem hívta fel legalább az érdeklődés körök figyelmét, ki sem keltette fel érdeklődését a nagy és nevezetes mult iránt, azt pedig csakugyan lehetetlen kívánni, hogy poros levéltári aktákból szerezgessen közönségünk tudomást pl. az insurrectorról, az 1817-iki insurrekcióról, a 30-as évek lázas buzgalmáról.

És vajlon hányan ismerik vármegyénk egyházi, kulturális történetét? Természettudományi, közgazdasági oldalai sem voltak soha együttesen, rendszeresen feldolgozva.

Végre-valahára embereljük meg magunkat, ismerjük meg alaposan vármegyénk földjét és népét, multját és jelenjét, melynek foglalatját: a vármegye monografiáját irassuk meg legjobb íróinkkal, szakembereinkkel a millenium ünnepére.

Az állandó választmány javasolni fogja ez eszme megvalósítását, mire nézve az Alsófehérmegyei történelmi, régészeti s természettudományi társulat igen érdekes programot is adott, s ha a közgyűlés nem fogja sajnálni a sokoldalú eredményeiben bizonyára bőven megtérülő anyagi áldozatot, az évtizedek óta várt monografia létesülni fog.

Ajánljuk a törvényhatósági tagok nemes pártfogásába.

Az ásványvizek a járvány idején.

Mióta tudjuk, hogy a kolera mérge pusztán mikrosköppal látható gomba, mely az ember száján át jut a testbe, azóta könnyebben védekezhetünk ellene.

A kolera mérget a beteg váladékai rejtik magukban; a mihez a váladék csak hozzáfér: a beteg teste, ruhája, ágyneműje, butora vagy az ezekkel érintkező egészséges ember keze, a kilincs, a kocsidülés, a vendéglők nedves sörös kancsója, pohara, a gyümölcs, a zsemlye, kiű, kenyér, melyet a fertőzött ember érintett, a víz, melyet a beteg fertőző anyaga beszennyezett, egy sárdarab, melyet az ember cipőjével a szobába szállít, sőt az utca pora vagy még egy rászáló légy is terjesztője lehet a rettenetes betegségeknek.

Szerencse, hogy a kolera-bacillusok, az emberi szervezetet elhagyva, igen rövid életűek. A szabadban, különösen száraz vagy savanyu közegben hamar elvesznek.

Hogy e betegségtől megóvjuk magunkat, kerülnünk kell mindazt, mit a betegség mérge, a kolera-bacillusok által megszállva gondolunk, a mennyiben pedig nem kerülnhetjük, olyan hatásoknak kell azokat kitennünk, melyek a bacillusokat megsemmisítik.

A kolera mérge leggyakrabban az ivóvíz útján kerül a szervezetbe. Azért helyesen tesszük, ha az ivóvizet használat előtt felforraljuk, azután lehűtjük. Természetesen, hogy a forralt víz is tisztán és lehetőleg zárt edényben tartandó.

A vízforralás és hűtés meglehetősen időrabló munka lévén, a helyett, hogy a vizet felforraljuk, valamely savval keverhetjük. Ismeretes dolog, hogy a savanyu folyadékokban a kolera-bacillusok gyorsan (de nem azonnal) elpusztulnak. A sósav, citromsav a vízben levő bacillusokat megöli s így a vizet az emberi élveztetire teljesen ártalmatlanná teszi.

Igen kellemes és teljesen ártalmatlan vizet kapunk, ha a víz minden literében 1 gramm citromsavat vagy 15 csepp sósavat oldunk fel. Még kellemesebbé tehetjük az így készített savanyu vizet, ha a kitöltött vízbe ivás előtt egy késhegynyi szódabikarbonát keverünk. Nagyobb savtartalmánál forrva még a savanyu bor is bacillusölő tulajdonsággal bír.

A hol nincs megbízható tiszta víz rendelkezésünkre, helyesen teszünk, ha a savanyu vizet iszunk.

Járványos időben igen kellemes és talán a leg-egészségesebb ivóvízül kínálkoznak a természetes savanyuvizek.

A borszéki savanyuvíz a tavasz óta a legjobban kezelt vizeink közé tartozik. Rangban határozottan a legelső hely illeti meg a föld összes élvezteti vizei között. A ki borszéki vizet hozat haza a kereskedésből, az tényleg azt a kellemes, széndioxid gyöngyöktől buzgó, kri-

TÁRCZA.

Ausztráliából.

— Saját levelezésüktől. —

Bongu (Papuafalu) Astrolabe Bay
(Uj Guinea) 1892 aug. 28.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Elutazásomkor megígértém, hogy szülő városom lapját a „Közérdek“-et soraimmal föl fogom keresni. Hogy, ezt oly ritkán teszem, korántsem hanyagságom, hanem roppant nagy mérvű elfoglaltságom az oka. De végre is hozzá jutottam s e levelem keretét arra fogom föl használni, hogy utazásomról, kutatásaimról és a kivívott sikeréről rövid képet adjak.

Folyó év mártius havában vált bizonyossá a Grubauer felé expedíció tönkretérése, tényleges működésbe lépése előtt. E sajnos esetet, az ügy hibás fölfogása, szervezete és főleg fuantális viszonyok idézték elő. E vállalat szerencsétlenül vezetője még e hó folyamán (mártius) alatt elhagyta Uj Guineát és Singaporéba utazott vissza. Hogy innen merre vette utját nem tudom. Természetesen én is elutazhattam volna. De egyszerűen a veui, vidvel nem lehettem megelégedve. Azért hagytam el edes Hazámat, azért utaztam ily messzire, hogy a vicit is elmondhassam. Itt maradtam tehát hetét, borongós viszonyok között alig 80—100 márkával a zsebembe. Ez oly összeg, mellyel az itteni német Colonia viszonyai között alig egy hónapot lehet élni. De a csüggedés nem tartozik sajtáságaim közé. Mintán egy ócska fegyvert és az

erre szükségeltető engedélyt megszereztem, az itteni állam-biztos által gördített nehézségek leküzdése után a paradicsom madár vadászatból, melyet egymagamra űzve, tartottam föl lételemet. De ez nem tartott oly soká. Nemsokára egy pár ültetvényes telep igazgatóitól vendégszerető meghívást kaptam, mit szívesen fogadtam el. Így létem egyelőre biztosra volt. A legközelebbi postával kötelességemnek tartottam a Nemzeti Museum igazgató-ságának följajlanai szerény szolgálatomat. Egyidejűleg irtam nagys. Csató János alispán urnak ügyemről és szíves közreműködését kértem.

Öt hónap telt el a válasz megérkezéseig. Ez időt a pápuák nyelvének tanulásával, néprajzi gyűjtéssel stb. és vendégszerető gazdaim részére madár-tömésével töltöttem el, igen eredményes sikerrel. Gyalog csak egy szolgám kíséretében beutaztam az Astrolabe Bay nagy parti területét, Friedrichs Wilhelm Hafeától Cap Rignig. mindennél gyűjtve, tanulmányozva.

Végre július elején érkezett posta egy sürgönyt hozott részemre, a melyben mélt. Pulszky Ferencz nemzeti museumi igazgató ur ajánlatom elfogadásáról tudósított. Azonnal megírtam a szükséges előintézkedéseket. Még a hó folyamán alatt megkapam a pénz-segélyt s a szükséges utasítást az igazgatóság óhajai felől. Itt kezdődik tényleges működésem. Egy épen ez időben szervezendő „Dampier“ szigeti expedíciót egyelőre elhalasztottam.

Július közepe felé az Astrolabe Bay (Astr. öböl fentnevezett falujába) jöttem, hol magam és 5 szolgálatomba fogadtam melanesiai ifju (védcsapatom!) részére házat ülttettem össze. E falu nyelvét már ezelőtt értem és könnyű volt az alkudozás, 5—6 frtnyi csereanyagot osztottam szét a falu vénei közt és a ház helye örökre az enyém lett. Csaknem a falu közepén, egy magaslaton,

cőlopökre helyezve kis de csinos épület állott 8-ad napra megérkezésem után, mely igen alkalmas praeparáló helyiséggel is el van látva. Belseje egyszerű, de regényes. A falakon vesszőkből fonott polcok vannak erősítve a madár-bőrök szárítására. A ládákon és csomagokon kívül egy ócska láda falaiból összeűtött íróasztal, almárium, egy függőágy és egy mindég készen álló fényképészeti készülék képezik egyedüli butoraimat.

Miután föltárgyamat az utóbbi idő alatt a vadászat képezte, szorgalmas munka után az utóbbi 6 hét alatt csaknem 100 drb érdekes madár bőrt preparáltam, a mely gyűjteményből 75 drbot a Nemzeti museum és 11 drbot ngos Csató János ur gyűjteménye részére indítottam.

Ezenkívül igen érdekes bogár, lepke stb is gyűjtöttem, a melyeket magam fogom személyesen haza hozni.

Említem érdemel az Ethnologia terén kivívott eredményem. Tanulmányaim érdekesekek, szép és bő anyagot fognak szolgáltatni utleírásomhoz. E tárgy gyűjteményem eddig 35 láda és csomagra rug, és folyton szaporodik. Csak röviden említem, hogy új sok és unikum tárgyak vagyok birtokába, melyeket az előttem itt utazók nem ismertek. Vallás filozofia szempontjából fontos jegyzeteim vannak. Ezek alapján az Astrolabe Bay és a háttéri Finisterrae hegység lakosai (addig a meddig én ismerem [700 m. tenger szintfetti magasságra] jutottam eddig), kultusza az ugy nevezett „Animismus“ egy faj, melyhez kevés „Zoolatria“ is keveredik. Mentől jobban és jobban sajátítom el a népyelvét, annál inkább érdekesebb és érdekesebbé válik. Igen, mert a ki csak az első benyomás élményeit tekinti vizsgálódása eredményére, az lehetetlen, hogy ne tévedjék: A gyakori tapasztalat, már

tálytiszta vizet élvezi, mely fenn az erdélyi havasok földi tisztálanságoktól mentes régiójában, csodaszép fenyőligetek ölében a sziklából előtör.

A legnagyobb gonddal kezelt vizek még nálunk a mohai Ágnes, a Salvator, melynek páratlanul tiszta és helyes kezelését utánozhatnak sok hírneves külföldi forrásnál, a luhi Margit a legkellemebb gyógyító és élvezeti vizek egyike és a sulyvai víz. A borszéki, Ágnes, Salvator, Margit és sulyvai vizek a magyar savanyú vizek aristokratái. A kereskedésekből hazá hozatott palackok a forrásnak üdítő, erősítő vizét nyújtják teljes eredetiségében, gyöngítetlen erejében, változatlan tulajdonságaiban.

Kitűnő és nagy utánjárással kezelt savanyú vizek nálunk még az erdővidéki Baross-forrás, a bikszádi a gleichenbergi vizeknek a páratlan mása, a baldóczi, tarcsai, lubló, a véglesi Vera, a luhi Érszét, a bártfai, a szántói, a parádi, a német-keresztúri, a suliguli, a cigelmkai, a szepes-tótfalvi, balatonfüredi és a mohai Reform.

Irigyeljük az erdőlyrészeket pompás ásványvizeikért, a minők a répáti és a kovásznai Horgász Ezeket Erdélyben és Romániában annyira fogyasztják, hogy a tulajdonosaik a fővárosnak nem is juttathatnak belőlük. Nagy jövőre hivatott vizek még Erdélyben a eztojkai, korondi, kászoni, homoródi és borvölgyi vizek. Az ásványvizeknek egy olyan versenyében, mint a minő a mai, midőn a kolerától tartva, mindenki ásványvizet iszik a keresletnél mégis nagyobb a kínálat, nem utolsó hely fog kijutni számukra.

Dr. Hankó Vilmos.

Vegyes hírek.

— Szolgabírói választás is lesz f. hó 26-án tartandó m. közgyűlésen. Amint halljuk, többen fognak pályázni. Legtöbb kilitása Ebergényi Sándor helyettes szolgabírónak van, ki elméleti képzettségét mint üdvéjelőlt is előkelő fővárosi irodában gyarapította.

— Tordai Grail Erzsé k. a. megítéltelő meghívást kapott Milánóból, hol Madách remekét, az „Ember Tragédiáját” fogja ismertetni. Onnan Weimarba megy vendégszerelésre. mind több barátot nyerve meg a magyar irodalom remekeinek élvezésére.

— A képviselőházat kellemetlen ügy foglalkoztatja azon alkalomból, hogy a budai honvéd emlékszórnak november 2-án leendő leleplezésekor az u. n. H nti szoborra is a kiengesztelődés jeléül, koszorút akar helyezni a rendező bizottság. Sajátságos találkozás az eszméknek, hogy Kossuth és Görgei egyaránt kifogásolják, Hentzi tetteire hivatkozással, a megkoszoruzást.

— Az állandó választmány f. hó 25-én gyűlést tart.

— Marzari Keresztély m. újvári lakos, m. törv. hat. bizottsági tag meghalt. Buzgó, tevékeny férfi volt, ki olasz létre teljesen magyar hoopolgár lett.

— A szüretre kedvezőtlen, hideg, esős idő jár. A must ára vidékenként különböző, azonban nem oly magas mint mult évben. Ahol peronospora nem bántotta, a minőség jó, de jobb lett volna várni még a szüretre jéssel.

kora ifjúságomba, az Archaeologia terén tanított erre, és itt most hasznát is veszem. Hiszen most már füzeteket tudnék írni mindenről, a mit ezen érdekes népnél láttam és éltem. De szándékosan nem teszem, mindaddig míg gyakrabban meg nem győződök arról, hogy jegyzeteim csakugyan alaposak. Ennyit e tárgyról.

S most egy pár sort egy legutóbbi nagyobb Finisteri expedícióról is írjak. E hó 10-én indultam el Bonaguból. Személyzetem ez uttal 5 melanessi fölfegyverezett ifjaimból, (ketten vadász és ketten 15 lövetű [ismétlő] Winchesterrel voltak álltva) és 4 Bongu bennszülött papua tengerhordóból állott, kikhez még a legközelebb „Gumbu” faluból 6-an szegődtek hozzánk önkéntesen. Így 15 emberre szaporodott a kis csapat. Magam, jegyzőkönyvem és a fényképező készülékem kívül, még könnyű ismétlő (12 lövetű) Colt rendszerű fegyveremet sem feledtem otthon. Így felszerelve! ÉÉK. irányban a tenger parton haladtunk. A „Kabenua” „Bog” és a roppant rohanó „Kolb” folyón (hegyi sebes áramok) átkelve, e nap éjjelén „Margunmana” érkezünk. E falu jelenlegi helye ideiglenes, mivel a régi falut egy szomszédos törzs „Cul” a legutóbbi féleven belől megtymadta és szétadta, és embereinek java részét lekonzolta. E nép nagyon szegény, de erős, izmos, vad kinézésű, egy egész más nyelvet beszél, a parti törzsekkel ritkán jó érintkezésbe. Innen 24 órai jrt tartózkodás után DNy. irányban a magas hegyek fölé vetünk utunkat 12-én kora reggel. Roppant fárasztó hegyi utakon, délfelé egy a már említett Bog folyó nagy mellék folyójához az „Algumbu” ágyába ereszkedtünk le. Ezen haladtunk fölfelé, míg egy kis patakon jobbra eltértünk és DK. irányban, hegyeket másztunk. — Fárasztó ut után e napon csak 300 m tenger színfeletti magasságba, az őserdőben, kunyhót állítottunk össze, hol meg-

— A legrégibb n.-enyedi polgár Szabó Mózes elhalt 93 éves korában, okt. 17-én. 1889 dec. 31-én még 21 olyan polgár élt, kik a forradalom előtt lettek polgárosítva. Azóta bár 3 év sem telt elégessze, számuk 13-ra apadt. Szabó Mózes 1832-ben polgárosított. A legrégibb még élő polgárok 1834-ből Beszenyei Pál és id. Andrádi György.

— Villamos szekér okt. 19-én Budapest utcáin 3 kerekű kocsi vágatott végig Gerlőcy polgármesterrel, villanyerővel hajtva, mely a kocsi alján volt elhelyezve. A szabadon, sin és ló nélkül járó kocsi a fiakereseket nem kis bámulatba ejtette.

— A király koronái. Az új huszoronásokat, melyeket tudvalevőleg Ferencz József aranyoknak fognak megkeresztelni, Wekerle, az aranyminiszter, a héten mutatta be ő felségének. A király nagy örömmel szemlélte a vadonatúj pénzmagot és kijelentette, hogy az érme külseje és veretése rendkívül tetszik neki. A király koronái valóban igen csinos kis jószágok, melyből nagyon üdös dolog lesz mennél többet szerezni a konyhára. A most született bájos karsu sárga csikók egyébiránt rendkívül gyorsan szaporodnak, már a hét folyamán ötvenezred magukkal lesznek majd a kincstár pénzcseszkőiben. És reméljük, hogy az új aranyokkal finánciánk is aranykorszakát éli majd.

— Abrudbánya város képviselöje Csató János alispán elnöklete alatt f. hó 21-én részleges tisztújítást tartott. Tanácsossá Pessian, orvosssá dr. Török választott meg.

— A mihálczfalvi körjegyzői állomásra Deán Valér választott meg.

— A kolera elleni fertőztelenítéssel sokhelyt tulságba mennek. Egy Amerikából hazautazót majdminden állomáson megkarbolozták, vesztégzár alá helyeték. Így járt egy kereskedelmi utazó is Gy.-fehérvárt, Zalathán Abrudbányán, Verespatakon, ami végül bosszantó is, felesleges is. Kétségtelenül a legerélyesebben kell óvakodni, de elsősorban a közegé kútjait, ivóvizét, utcait, házaikat, udvarait kell a legszigorubban rendbehozni. A miniszterium által tiltott tárgyakon kívül, minő pl. a rongy, viselt ruhaneműek stb. a többi különösen új tárgyakat, kivált ha, — mint a hírlapokkal s levelekkel is teszik — megfelelően fertőtlenítve küldetnek, — nem szükség feltartoztatni — s ezáltal a kereskedelemnek is rendkívüli kárt okozni.

— Drasche tanár a koleráról Dr. Drasche a bécsi orvos fakultáción érdekes előadást tartott a kolera-járvány természetéről. Az előadás bevezetésében a tanár azt mondta, hogy a kolera, az ő véleménye szerint, ép úgy meg fog valamikor szűnni, mint hogy nagyon sok a középkorban fellépett járvány megszűnt. A járvány a városok és országok javult közegészségi viszonyai folytán, már most is sokat vesztett járványjellegéből. Ennek bizonyosságául hivatkozik Angliára, mely kitűnő egészségügyi szervezetenél fogva, 1866 óta ment maradt a kolerától. Tavábbi fejtegetéseiben kimutatta, hogy az 1834-től 1887-ig a kolera bár hosszabb ideig tartott, de aránylag szűk területen lépett fel Magyarországon s különösen Budapest szenvedett sokat a járvány alatt. Ennek mindenképp a rossz, szűrtelen Dunavíz volt az oka. A tudós — nagy szegényünkre! — sajnálattal konstatálja, hogy ebben a

tekintetben Budapest helyzete semmiben sem változott s ez bosszulja meg most magát a magyar főváros.

— A levelezők figyelmébe. Egy angol lapszerkesztő, a kinek bizonyosan volt már egy kis baja a rossz kéziratok kibetűzésével, a következő utasításokat küldte tudósítóinak: „Amíg ön az írásra valami egyebet is használhat, mint tintát és tollat, óvakodjék ezt használni. Az írás könnyen lehetne nagyon is olvashatóvá, s akkor sem á szerkesztő, sem a szedő figyelmét nem bilincselhetné le eléggé. Ha azonban a véletlen arra kényszeríténé őnt, hogy papírra, és tintával írjon, legalább attól őrizkedjék, hogy a lap megfordításánál itatós papírt használjon; ez már rég kiment a divatból. Ha föltött ejtett a toll, csak a nyelvet vegye igénybe, hogy azt eltávolítsa, így sikerülhet azt nagyobb felületen is elterjesztetni, egyenesen módon. A művelt szedőnek mi sem bízleg annyira, mint ha kibetűzhet vagy husz szót, a mit ön ezen eljárás által olvashatlanná tett. Mi magunk láttunk szedőket, a mint egy félóraig kiülődtek egy ilyen hely kitalálásán. Soha pontozást ne alkalmazzon; reánk nézve nincs kellemebb, mint ha ki kell találunk, hogy ön tulajdonképpen mit akar mondani (!?). Nagy kezdőbetűket használni teljesen fölösleges; így legalább egész szabadon rakhatjuk a pontozást oda, a hová nekünk tetszik. Teljesen hiába- való, olvashatólag írni; az mindig alacsony származást árul el a azt gyaníttatja, hogy valamely nyilvános iskolában nyerte kiképeztetését. A rossz írás — lángészre mutat. Sok író csupán ez által vonja magára a figyelmet. Ezért a mikor ír, hunyja be a szemét s írjon olyan olvashatatlannal, a mint csak bír. A tulajdonnevekre nincs mit figyelni, minthogy a szedők amugy is tudják az egész világ összes férfainak, nőinek és gyermekeinek vezeté- és keresztneveit; s ha mi kitaláljuk egy név első betűjét, azt teljesen elegendő; megtörtént ugyan, hogy: „Marjagon Sámuel” helyett: „Messenger Lémuel”-t nyomtattunk, de ez a művelt olvasót tévútra nem vezetheti. Tehát ismételjük, a tulajdonnevekkel ne vesződjék. Nagyon előnyös a papírnak mindkét oldalára írni s ha ez megtelt s még kell néhány száz sort írnuok, írjunk keresztbe, széltebe, hosszába, mert egy új lap papírt feláldozni ezért nem volna érdemes. A hetedik égbem emelkedni érezzük magunkat, a mikor egy ilyen kéziratot kapunk a kezünkbe s legszívesebben vennők, ha ilyenkor a szerzőt is a kezünk közé kaphatnók, valami elhagyott helyen. A barna csomagoló papiros legalkalmasabb az írásra; de ha nincs, hát a mikor az utcán megy, letéphet egy darabot valamelyik falragaszról is. Az ilyen papirosnak aztán legcélszerűbb a becsirizelt oldalára írni. Ha cikk be van tejezve, hordja magánál néhány napig, mielőtt a szerkesztőségbe küldené. Ha a cikk irónnal van írva, e rendszer előnye megbecsülhetlenek. Igyekezzék a kéziratból egy vagy két lapot elveszíteni; a laza, egybe nem függő lapokat összeolvasztani mindig különös gyönyörűségünkre szolgált.”

Uj találmányok és műszaki közlemények.

Közl.: Bergl Sándor szabadalmi és mérnöki irodája

— Uj mesteresges kötömeget talált fel Schleicher Francis ismert vegyész „Greyllt” néven. E kötömegek igen csekély fajsúlya van, igen kemény és nagy ellentállásra képes. Egy fajtája a mitritnak, nem likacsos

busz szípkákból (a parton ismeretlen) roppant nagy élvezettel szívnak.

Ekszerekre keveset adnak. A hiúság nincs oly mérvben, mint a parti vagy a szigeti lakosság között, elterjedve. Összes ekszereiket rotáng nád szállaiból fonott kar és láb parecek, hajtesük képezik stb. (No majd bővebbet uti leírásban.) Este 5 paradicsom madárral és egy pár konyhára került galamb félével tértek vissza embereim. E faluban két napig tartózkodtunk. Innen meredek hegyeken keresztül ismét az Algombu folyón keresztül 492 m. magasságot fölhágyva Csongu Mána falut látogattunk meg, hol igen érdekes eredményt értünk el. Innen Bura Mána faluba mentünk (500—600 m.), majd Jombán Csore pápua faluba, hol két napig tartózkodva és vidéken vadászva. Itt 600—700 m. magasságu őserdőben löttem az első fekete paradicsom madarat (Epimachus niger), mely a ritkaságok közé tartozik és a melyet már el is küldtem a Nemeti Museum részére. A fentvezett faluból a Kabenua hegyifolyó medrébe ereszkedtünk, honnan gazdag mindennemű eredménnyel a központi telepre, Bongu faluba szerencsése visszaérkezünk.

Ez az expedicio rövid képe.

S most nem lévén több időm írni, mivel egy épen kinálkozó alkalommal leveleimet a főposta állomásra Frid. Wih. Hafembe küldhetem.

Maradok Nagyságodat és becses családját, valamint szülővárosom összes polgárait üdvözölve holtig hű tisztelője, hazafis üdvözlettel

Fenichel Samu.

A dohányt ugy látszik már régebb ismerik. Egy pálmafa leveléből vastag szavart készítenek, melyet bam-

és nem töreke tészta szerűen Schleicher e s e célból ter ban. A megs bir, melynek ség és légvált oly áthatlan.

— Rozs legközelebb ol szernek bizony célból elektrol Egy ily védő egy 20 perczt vegyi tulajdon átváltozást nem sik előny abba nen) hideg ut fok, sem egyéb látavere nincs alkalmas, mely pedig nevezete vek) résznein gazdasági-eszk

— Uj e levő dolog, ho hát nagyon m mely e bajon melyekében m járás a követk dani körülbelü kanányi terpe vagy ammonia gyűlékben a r az üst, vagy e után a ruhát utag a körülmé esben mindi egy kis szalm u mosóeljárás megtakarítani, hogy a szalmi tással nincse szen fölöslege mosásnál és a ruhaszáradá

— Hek anyagot kapu 1000 — glye gelatin, 400 ba iumosultato szített hektogr dik szerint elő tintát kapunk cu” viz kever

— Övös ellen. Tudval intézkedés nél mulva megtek minden légtör azon nagy ha tartalmával eg tárgyakat a n azokat egy gy pedig amenny volna, mint ke még inkább öle célszerűbben u ölmeféret k feltülepére erősí suak készítés nektőlött az öl vannak a kéne azt, még miel zendő, hogy f gesek, ezért is fejtendő ki. M tetele céljából kétfel. vagy megnevesítve a fekete kenez töt megtamad nagy lönyt b

— Olva elektrotechniki sikerült egy e fát ép ugy le melyek bizony próba eredmé a hideg és ne len tüzzel sze szint is nagy tin behatása i fontossága eiv

és nem törékeny. A tömeg sajátsága, hogy puha állapotban térszerűen gyúrható és vékony lemezzé feldolgozható. Schleicher e tömeget mosókádkak készítésére használja s e célból terjedelmes telepeket rendezett be New Yorkban. A megszilárdult tömeg sima, egészen sűrű felülettel bír, melynek nagyobb az ellentálló képessége ütés, melegség és légváltozással szemben, mint a porcelán-máz s ép-oly áthatlan.

— **Rozsda elleni védőszer.** Haswel bécsi vegyész legközelebb oly eljárást talált fel, mely hathatós védőszernek bizonyult a rozsda ellen. A megóvándó tárgyak e célból elektrolykus uton olmsuperoksíddal bevontatnak. Egy ily védő burkolat előállítása, illetőleg képzése mintegy 20 percnyi időközben megy végbe. olmsuperoxid vegyi tulajdonságai következtében a védőlepel semmiféle átváltozást nem szenved a légkör levegője által. Egy másik előny abban van, hogy a védőlepel alkalmazása, (Braunen) hideg uton történik, úgy hogy sem a keménységi fok, sem egyéb alkata, főként az acélneműeknek változásnak alvátve nincsenek. Ezen új eljárás minden cikk számára alkalmas, melyek elektrolytikus fűrdőben kezelhetők és pedig nevezetesen tüzfegyverek (puska és pisztoly-csővek) részeinél és kisebb géprészekenél, de főként házi- és gazdasági-eszközöknél és más hasonló kézi szerszámoknál.

— **Új eljárás vászonneműek mosására.** Tudvalevő dolog, hogy az erős szódalug a mosásba kerülő ruhát nagyon megtámadja, egy új mosóeljárást találtak fel, mely e bajon hivatva van segíteni; és mely ennek következtében mind nagyobb tetszésben részesül. Ezen eljárás a következő: Mintegy 2 font szappant föl kell oldani körülbelül 13 liter meleg vízben, mely lugba egy evőkanálnyi terpentint és három evőkanálnyi szalmiakszeszt, vagy ammoniak cseppet öntünk. E jól megkeverendő vegyületben a ruhát két-három óráig áztatjuk, mely idő alatt az üst, vagy edény lehetőleg légmentesen elzárandó. Ezután a ruhát a szokott módon kell mosni és öblögetni. A lug a körülményekhez képest többször is használható, mely esetben mindig egy kis terpentint 1/4, theas kanállal és egy kis szalmiakszeszt 1 evőkanállal kell hozzá adni. Ezen új mosóeljárással sok időt, munkát és tüzelőanyagot lehet megtakarítani. A ruha a legkevésbé sem romlik, mint-hogy a szalmiak őrdozza a terpentint, semmiféle káros hatással nincsenek a ruhára; ezenkívül a ruhát egészen fölösleges dörzsölni. A szalmiakszeszt mindjárt a mosásnál és öblögetésnél elillan, míg a terpentint szaga a ruhaszárításnál tűnik el teljesen.

— **Hektograf-anyag előállítása.** Kitűnő hektograf anyagot kapunk, ha 100 gr. gelatint, 100 gr. dextrint, 1000 — glycerint és 80 gr. bariumsulfatot, vagy 100 gr. gelatint, 400 cm³ vizet, 1200 cm³ glycerint és 100 gr. bariumsulfatot keverünk össze. Az első mód szerint készített hektografanyag könnyen tisztítható; míg a második szerint előállított olcsó és tartós. Igen jó hektograf-tintát kapunk 10 gr. párizsi violet, 10 cm³ alkohol és 70 cm³ víz keverékéből.

— **Óvószer az ezüst-tárgyak megfeketedése ellen.** Tudvalevő dolog, hogy az ezüst, ha különös óvintézkedés nélkül tetetik el, rövidebb vagy hosszabb idő múlva megfeketedik felületén. Ennek az oka a csaknem minden légkörnek kenköény tartalmában es az ezüstnek azon nagy hajlandóságában keresendő, hogy annak kén-tartalmával együtt fekete kénezüstöt egyesüljön. Ha ezüst tárgyakat a megfeketedéstől megóvni akarunk ajánlatos azokat egy gyöngye, szintelen lakkbevonat alkalmazva nem volna, mint kések, villák, kanalak stbinél, ön, önféher vagy még inkább ólomfehér papírba burkolni. E papiros legcélszerűbben úgy készíthető, ha ónport, önféheret, vagy ólomfehéret keményítő-csíríz segítségével közönséges papír felületjére erősítünk, vagy azon anyagokat a papírba már annak készítésekor belefoglaljuk. Ilyen papirok és minde- nek fölött az ólomfehér papír még nagyobb rokonságban vannak a kénköény kénjével, mint a fémzüst s feloldják azt, még mielőtt az az ezüsttárgyhoz hatolhatna. Megjegyzendő, hogy főleg az ólomfehér, kevésbé az önféher, mér- gesek, ezért is e papirok használatánál kellő óvatosság fejtendő ki. Megfeketedett ezüsttárgyaknak ismét fényessé tételre céljából ajánlatos azokat szalmiakszeszbe tenni, vagy kefével, vagy törölközővel, melyek szalmiakszeszsel vannak megnedvesítve, megtisztogatni. A szalmiakszeszt feloldja a fekete kénezüstöt, anélkül azonban, hogy a fémes ezüstöt megtámadná, a mi az eddig használt eljárás fölött nagy előnyt biztosít.

— **Olvasztható fa.** Bizonard E francia vegyész s elektrotechnikusunknak hosszas és nehéz kísérletezés után sikerült egy erőtűnani eljárást feltalálni, mely szerint a fát ép úgy lehet olvasztani és önteni, mint a fémeket, melyek bizonyos hőfok behatása alatt folyósá lesznek. A próba eredmények szerint az új terméket sem a hő, sem a hideg és nedvesség meg nem változtatja és a közvet- len tüzzel szemben is rendkívüli ellentállást tanusít. A szint is nagy könnyűséggel felveszi és a lug és terpen- tin behatása iránt változatlan marad. E találmány nagy- fontossága eivítázhatlan s valószínűleg meglehetősen forron-

gást fog az iparban előidézni. Párisban főleg a nyomtató betűk előállítására gondolnak és ezen irányban folytatják a kísérletezést. Megjegyzendő még, hogy jelentéktelen do- log, hogy minő faemet használnak, minthogy a vegyileg olvasztott fatermék alkotára nézve, nem mutatja az egyes faemek különbségeit a természetes állapotban.

— **Mesterséges chinin.** Ezen eljárás feltalálói Grimaux és Arnand, kik közül az utóbbi a hírneves Chev- renuil utóda volt a párizsi természetrajzi museumban, a következő utat választották a mesterséges chinin előállít- tására. A „Remijia pedunculata“ Braziliában otthonos eserből kivonták a benne foglalt szervi alj és natron- nal kezelve az így nyert összekötés kitétetik a „nithil- clorid“ hatásának. Az ezen folyamatból eredményezett test vagytiszta chinin, melynek ugyanazon tulajdonsága van, mint az általánosan elismert nélkülözhetelen gyógy- szer. E felfedezés lényegesen aláfogja szállítani a valódi chinin árát, és minden más eddig használt olcsóbb és alacsonyabb rendű pótszert fölöslegessé tesz. A felfedezés nek további fontos eredményei következnek, ha a mon- dott előállítási módszernél a „methil“ összekötési hely- bébe, ethil összekötések, vagy magasabb szeszfajok lép- nek. Várható ugyanis, hogy az ezen előállítási tételek még nagyobb gyógyítástani értékkel fognak birni.

Csarnok.

Miként gyógyultam meg?

— Némethöl. —

Elrontottam a gyomromat. A rozsz gyomor pedig idegesség s lehangoltta teszi az embert, s tárcáiról rozsz tárcáknak lehet szülő oka, a mi aztán veszélyes egy dolog. Egyik barátomtól kértem tanácsot, ki hasonszen- vész volt. Ez ici-pici golyócskával teli üveget nyomott a markomba, szakértőleg mosolygott s azt mondta, hogy ez elűzi minden bajomat. — Egyik tanár barátomnál is pu- katolóztam. Ez bele volt bolondulva az egészségtauba. Ha bölcs tanácsait követem, az egészségem elveinek megfe- lelő saját házat kell vala építtetnem, külön szabót és cipészt kell vala a saját használatomra képeztetnem, s szakácsnóm számára a vegytanból privát órákat kellett volna vennem. A napnak egy negyedét mosdásra és für- désre, más negyedét tornázásra, a harmadikat sétálásra, a fennmaradó részt tanár barátom népszerű orvosi műveinek tanulmányozására kellett vala fordítanom, hogy egész éle- tem ne legyen más, mint megfeszített munka egészségem fenntartásáért. Még megérhettem volna, hogy egészségem kedvéért beteggé kinzom magamat.

Mindent elbeszéltem Molnár szomszédomnak, ki aludt-tejet tanácsolt, nincs annál jobb, igyam naponta 2 pohár aludt tejet s olyan egészséges leszek, mint a makk.

Kovács kollégám azt javasolta, hogy igyam pilseni sört, az az igazi szer a gyomor baj ellen, ő is sokat nya- valyogott, míg sörre nem fogta. „Kövessé példámát“ — szólt, „igyék délelőttnek 3 pohár pilsent s csak ha- mar rá se ismer a gyomrára.“

Ebédnél elbeszéltem feleségemnek, hogy mit taná- csoltak barátaim. „Nem ér az semmit“ szólt ő kétkedő- leg ráva fejét, itt csak a hideg víz segíthet, kedvesem! „ugy? de hát honnan tudod te ezt?“

Ma Halásznő volt nálam és sokáig beszélgettünk a te bajadról, ő azt hiszi, hogy hideg vízre kell fognod ma- gadat, ő már próbálta.

A hidegvíz mindenre jó, meggyógyítja a gyomrot, az idegeket, a főtájást, szóval mindent. Fürdés, zuhanyo- zás, bepakolás, leöntözés, ledörzsölés, aztán a Priznic- haskötő; hidd el öregem, hogy ez neked jót fog tenni. Aztán ha nem használ; nem is árt.“

Elgondolkozva néztem ki az ablakon: „Akkor vala- melyik hidegvíz-gyógyintézetbe kellene mennem.“

„Oda bizony édesem! ezt meg kell tanud.“

„Hogy is ne!“ dörgött közbe egy érdes hang a nagybátyám torkából, ki épen most nyitott szobánkba fel- tárt ingujakkal.

„Persze bizony hidegvíz! minek az? Itt csak a gyü- müszőlés segíthet. Hol fáj? Állj ide, hogy gyurjalak meg derekasan.“

„Igaz van kedves nagybácsikám, de ne váránk-e még egy keveset a gyüműszőléssel?“ Nagy bajjal tud- tam lecsendesíteni, megígérve, hogy holnap kezére bizon- magamat.

Mikor a nagybácsi másnap magdo'gózásomra megér- kezett, én már régen a vasuti kocsiiban ültem és siettem visszaszerezni egészségemet.

Radegundra igyekeztem s mikor ezt a vonatvezető- nek elárultam, szemben ülő utitársam, egy magas szál, sovány, halványarcu, beesett szemű férfi mosolyra huzta arcát.

A mint a vonatvezető kiment a sovány ember azt kérdezte: „hideg vizkura? hm.“ Azt akartam felelni, hogy

„nem“, de idejekorán eszembe jutván feleségem megha- gyása, azt feleltem, hogy „az.“

A sovány oly gunyosan mosolygott, mintha a hideg- víz volna a világon a legnagyobb ostobaság. Aztán azt mondta beteges suttogó hanggal: „magam is végigcsi- náltam: Schroot-, hidegvíz-, fenyőlevél-, sósvíz- és vas- víz kurát. Ismerem a gyüműszőlést, villanyozást, homöo- pathiát, allopathiát — merő szédélges valamennyi. Tizen- öt éven át küzdöttem a halállal. És most?“

Most izmaim feszesek. acélosak, minden csupa élet, duzzadó egészség! Tegyen ugy mint én, éljen növény- kszittal!

— Ön e szerint vegetarianus?“

— Az, hála Istennek! Mikor hagynak már fel az emberek az addigi eszevesztséggel? Örökké döghust za- bálni, naponta megmérgezni magát ezekkel a csömörle- tes holt tetemekkel! Pihá! tekintsen az ökrökre, a lo- vakra s mivel élnek ezek? Fűvel! és milyen husban van- nak? — Nezze a köznépre, mikor jut ez hus —.

Köhögési roham fogta el, arcán rózsás foltok ötö- tek ki. „Ne izzassa magát“ feleltem. „Majd megkísértem.“ „Tegye is, ha élete kedres.“ Az orvosok megmérgezték, azután végig próbáltam minden szédélgő kurát, most zab- nyáklevelessel tömöm magamat, s visszanyertem . . .“

Újból elkezdett köhögni s csak idő várta hoz- hatta ki: „egészségemet.“ Hálát adtam Istennek, mikor a vonatvezető ajtót nyitott s kiszállani segíté, különben ta- lán még szemem láttára mult volna ki.

És most nyájas olvasó ugy-e szeretné tudni, hogy mivel lettem megint egészséges? Mert most egészen jól érzem magam, olyan jól mint a hal a vízben, azt se tu- dom van-e gyomrom, vannak-e idegeim.

S mily boldogok az anyuk mindannyian, hogy job- ban lettem!

Molnár és Kovács kollégám persze folyton civakad- nak felettem! mert bizalmasan bevalottam nekik, hogy nagyobb biztosság okáért délelött pilseni sört ittam, s délután aludt tejet ozsonáltam. A homöopatha gyógyu- lásomat lapdacsi erejének rója fel, szomszédasszonyunk a hidegvíz kurára eskszik, s nagy bácsink azt hiszi, hogy Radegundban egész nap gyüműszőltettem a tagjaimat. El- mondom embertársaim hasznára, hogy voltaképpen mitől is gyógyultam meg: sétáltam jó sokat, élveztem az erdő- s mezők balzsamos illatát, mikor megéheztem s meg- szomjaztam kedvemre ettem és ittam, aludni pedig an- nyit aludtam — azon kívül pedig kikurált a jó Isten.

A malmok kora.

Közi: Bergl Sándor szabadalmi és mérnöki irodája.

A malmok oly idők, hogy nehéz megállapítani, ki és hol találta fel azokat. Kövessük a régi görögök ha- gymányait, melyek szerint a malmok feltalálójaként Lelex spártai királynak Nydes nevű fia szerepel. A régi rómaiak Pilumnus istenüknek, Picumnus fivérének tulaj- donítják e találmányt. Hogy azonban már a legrégebb korban léteztek malmok, azt bizonyossá teszi azon tény, melyet Mózes beszél el, hogy Ábrahám feleségénél, Sá- ránál kalácsot sütött vendégei számára a legfinomabb liszt- ből; valamint az, hogy midőn Sám-on fogolyként a fi- liszteusok kezébe került, kényszerítettett a malmot haj- tani.

Mielőtt a kövek alkalmazva lettek, helyettök mozsar- at használtak. Ebben megtörték a gabonát és aztán meg- szittálták. A gabonaszem liszté való változtatásának leg- egyszerűbb módja — mint Plinius beszéli — Numa király alatt a rómaiaknál csakhamar más processusokkal egé- szítettett ki. E processus módszere a következő volt: mielőtt a gabna megtörtetett, vagy megzuzatott, azt meg- piritották, hogy hüvelyéből könnyebben elválászatott és a mozsárban megtörhető legyen; a további liszté való megmunkálás ugyanezen módon következett. A rómaiak csak egyetlen fajtájú süményt tudtak e lisztből készíteni mely nem felett meg a mi fogalmunk szerinti kenyérnek, miu' hogy a piritott liszt nem volt erjeszhető,

Az etruszkoknál, egy népnél, mely Itáliában telepe- dett meg, a mozsárak hengerszerű alakokat vettek föl; a mozsár belseje és feneke barázdákkal voltak ellátva, ép- ugy a török, melyek alul erős bunkóban végződtek. A be- rendezés ezen neméből következtethető, hogy a bunkónak a mozsárának közepe felé való visszalépésével a törő ta- lajsíkja körsíkka változását. A szerkezet és művelet ezen egyszerű módjából fejlődtek ki a malmok fokrói-fokra.

Ami a malmokat üzemük szempontjából illeti, az első malmok kézimalmok voltak, főleg a keleten használ- tattak, a hol azok egészen a mai napig fenntartották ma- gukat. Ezek két malomkőből: a futó- és az alapkőből ál- lottak. A hajtásra nöket, rabszolgákat és gonosztevőket használtak. A polgárosodás haladásával a leggazdagabból a legszegényebbig naponként mindenki készített lisztet és kenyert; és Mózes elrendelte, hogy a malom ne legyen zálogtárgyként adósság fejében lefoglalható. A Pompejiben eszközölt ásatások alkalmával a régi rómaiaknál használt

„Közérdek”

malmok találtak, melyek két kőből állanak, melyeknek alapköve lapos teke, vagy golyó alakjával bírnak, míg a futók ennek megfelelőleg kivált vájva, úgy hogy körüle mozoghatott.

A gabona egy tölcseralaku nyíláson az örlőfelületek közé vitétt, melyek közepükön egymástól jobban távolodtak, mint szélükön. A malmoknak vízerővel való hajtását úgy látszik legelőször Mithridates hozta be, de annak időpontja pontosan meg nem állapítható. Mindamellett bizonyos, hogy a vízimalmok a nyugaton csak Pompeji király bukása után Kr. sz. e. 61. évben jöttek használatba. Európában az első vízimalom Rómában volt a vízvezetéknel és teljesen magánhasználatra volt felállítva. Ezek közül a legtöbb Róma körül a Janikus dombon volt. A nyilvános malmok csak Honorius és Arkadius császárok alatt, Kr. u. 385 évben keletkeztek, mely kortól az első malomtörvény is datálódik.

Hogy mikor épültek az első szélmalomok, az nem könnyen állapítható meg. Némelyek állítják, hogy augusztus idejére esik eredetük, körül-belül Krisztus születése idejére, míg mások azt állítják, hogy az első szélmalom Kr. u. 718-ban épült Csehországban. Bizonyossággal tudjuk, hogy Francia- és Angolországban Kr. u. az 1050-ik évben hozták be a szélmalomok. Az első hajómalom Róma közelében a Tiberen 836-ban építették. Az első gőzmalom az ugynevezett „Albia Milli”-t Londonban 1783-ban emelték. Az őrléssel egybekötött szitálás behozatala a 16-ik századba esik. Mégis csak a 17. század közepénél később vált szokássá Franciaországban, hogy a lisztet a malomban megörölték és onnan megszárták. Ezen időben ugynevezett szitálók jártak házról-házra, hogy a szitálást ellássák, minthogy nem mindenkinek volt szita a birtokában.

Közgazdaság.

Ekeverseny Kolozsvár mellett.

Az erdélyi gazdasági egyesület f. évi október hó 27-én Kolozsvár mellett, a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet gazdaságában ekeversenyt rendez. Ez a verseny már augusztus 31-ére ki volt tűzve, de részint azért, mert az idő rövidsége miatt kellő számú jelentkezés nem történt, másrészt pedig, mert a nagy szárazság és a talaj tulkevényessége miatt a verseny körülményei nem lett volna sikerrel megtartható, végre pedig azért is, hogy ez a kolozsmonostori gazdasági tanintézet összes hallgatóinak is tanulmányul és okulásul szolgálhasson, a fent jelzett időre elhalasztották. A jelzett időben azonban minden biznnyal és annyival inkább megtartatik, mert a versenyre oly számos bejelentés történt és ezek közt sok újonság, hogy bő alkama nyílik itt a tanulmányozásra és a céljainak legjobban megfelelő ekék kiválasztására.

Midőn tehát ezen eke-versenyről itt ismételt hirt adunk, egyúttal felhívjuk hazarészünk gazdaközönységét, hogy ezt tömeges látogatásban részeltesse, mert itt bő okulást szerezhet, a mi gazdálkodásban nagy fontosság-gal bír.

Az ekeverseny programja és a birálat pontozatai az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala által, megkérésre, készséggel megküldetnek.

A verseny október hó 27-én reggel 7 órakor kezdődik és helye a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet gazdasága, a kolozsvár székesfehérvári országút mellett, a „Zöld-sapka” fogadónál.

A versenyre bejelentések még elfogadhatók azok az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalához Kolozsvárra intézendők.

A rendező bizottság.

Heremag tisztítás és értékesítés.

Felhívás Erdély gazdaközönségéhez.

Hazarészünkben pár év óta a lóhermagtermelés jelentékeny lendületet vett. Ugy a nagy, mint a kis gazdák birtokuk arányához képest hova-tovább szélesebb körben termelik és szép jövedelmet biztosítanak utánna maguknak.

Csak hogy ez a jövedelem még mindig nem áll arányban a magnak költséges termelésével és annak nagy értékével. Nem kivált azért, mert a közép és kis termelők, a magnak kereskedelmi árúvá tisztításához szükséges drága gépeket és eszközöket be nem szerzhették, miért is kevés kivétellel csupán a polyvától megtisztított állapotban bocsátják eladásra, midőn benne van még a sok idegen mag, s azok között benne a hertéle növényekre annyira veszedelmes élődi növények, sz arankának (Cre-cua) a magja is.

Ilyen állapotban a heremag vetésére nem is alkalmas, mert a mire a belőle kikelt növény megerősödnek már megfojtja ez aranka és nincs haszon benne. Emiatt sokkal kisebb árakat adnak a vevők a tisztítatlan heremagért, mint annak realis értéke, egyrészt azért, mert azt a vetést, illetőleg ismét eladás előtt, saját magunknak kell a költséges tisztításon keresztül vinni, másrészt pedig azért is,

mert a tisztítatlan áru különben is mindig kevesebb értékű, mint a tiszta.

A kisebb mennyiségeket termelők veszítenek ez által a legtöbbet, minthogy éppen a fentebbi ok miatt, heremag készletüket valódi értékénél egyharmra résszel is olcsóbban kell eladniok.

Miként lapunk egyik közlebbi számában már közöltük, ezen segíteni kíván az Erdélyi Gazdasági Egyesület az ált. hogy állami támogatás mellett, Kolozsvárt, nagy tisztító raktárt létesített, a melybe heremag küldemények tisztítás végett már elfogadhatók.

Az ide beküldött heremag, az állami vetőmag-vizsgáló állomásnak díjtalan közreműködésével, a nagyvilágunk bármely piacán elfogadható és megfelelő áron értékesíthető kereskedelmi árúvá tisztítatik s hogy ez a termelőnek minél kevesebbe kerüljön, a berendezéssel és tisztítással járó költségek legnagyobb részét az állam és maga ezen gazdasági egyesület fedezi.

Minthogy pedig a termelő sokszor kényszer helyzetben van, hogy szükségéi miatt, terményét eladja úgy, a hogy veszik, e tekintetben is segítve van az által, hogy a tisztító raktárba beküldött és itt kitesztított heremagjának fele értékéig, olcsó (legtöbb 6%) kamattal, előleget kap és a miatt sem lesz kénytelen elvesztegetni drága terményét.

A raktár pedig, a meennyiben azzal megbízatik, az elérhető legjobb áron a heremag eladását is teljesíti és a tulajdonosokkal szemben pontosan leszámol.

Az ezekre nézve kidolgozott és megállapított szabályzatot az alábbiakban veszik olvasóink.

Felhívjuk ennél fogva hazarészünk gazdaközönységét, hogy forduljon bizalommal ezen, tisztán az ő érdekében létesített, heremag tisztító raktárhoz és heremag készletét küldje be oda tisztítás végett, mert ezáltal ezen terménye utáni bevételét jelentékenyen szaporítani fogja.

Küldemények, miként fentebb is említettük, már elfogadhatók s a később érkezők előjegyzésbe vétetnek.

Minden megkeresés „Az Erdélyi Gazdasági Egyesület felügyelete és ellenőrzése alatti heremag-raktár” címen intézendő Kolozsvárra.

Kérdésközlésre azonnal válasz adatik.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület, mint a heremag-raktár felügyelője nevében:

Szabó József, Sz. Szakáts Péter, egyl. elnök. egyl. titkár.

Az erdélyi gazdasági egyesület felügyelete és ellenőrzése alatti heremag raktár Kolozsvárt, Szabályzat.

Szabályzat.

1. §. Az erdélyi gazdasági egyesület a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. ministerium támogatásával, az erdélyi részeken termelt here mag könnyű és lehető legjobban való kitesztítása és ezáltal az elérhető legmagasabb áron való értékesíthetése céljából, Kolozsvárt nagy tisztító raktárt létesít, az áru raktárak igénybe vételével.

2. §. Ezen célra való tekintettel raktári kezelésre tisztításra és az arankát illető vizsgálatra, valamint varrás nélküli zsákokba saját címe alatti ólom zárolásra) elfogad erdélyrészi (a volt ugynevezett kapcsolt részeket is ideértve) termelőtől egy métermázsától fölfelé, bármily mennyiségű lóher és luczer a magot.

3. §. A beküldendő magnak a pelyvától megtisztítottnak kell lenni és a tulajdonos saját zsákjában és saját költségén: „Az Erdélyi Gazdasági Egyesület felügyelete és ellenőrzése alatti here-mag raktár” címen küldendő Kolozsvárra.

4. §. Beérkezése után a mag, az érkező sorrendjében, kitesztítatik és egyenlősítettik (egalizáltatik), vagy osztályoztatik s az állami magvizsgáló állomásnak, a mag aranka mentességét tanúsító bizonyítványával ellátva, varrás nélküli zsákokba töltetik és az Erdélyi Gazdasági Egyesület ólom pecsétjével lezáratik.

5. §. Ha a beküldött mag mennyisége az ötven (50) métermázsát meg nem haladja, egyenlősítettik (egalizáltatik) azaz egy közös garmadában többekével egyenlő minőségűvé kevertetik.

Ötven métermázsán felüli mennyiségeknél a kezelés iránt maga a tulajdonos rendelkezhetik és az ő akarata és rendelkezéséhez fog az egyenlősített, vagy osztályoztatni, mely utóbbi esetben az egyenlősítés költségétől ment.

6. §. A tulajdonosnak a magból, tisztítás és egyenlősítés, vagy osztályozás után, mustra küldetik, — melynek alapján annak eladását saját maga eszközözheti, de azzal magát a tisztító raktárt is megbízhatja, mely az eladást az elérhető legjobb áron teljesíti.

7. §. A mag tisztítása után előálló — aranka maggal szaturált szemét, az Erdélyi Gazdasági Egyesület ellenőrzése és felelősége mellett, előgettetik. Így annak a lehetősége is ki lesz zárva, hogy az aranka magja a szeméttel szét hordassék és ez uton tovább terjesztessék.

8. §. A beküldött terhelő költségek: Ezen raktárba beküldött here mag minden métermázsája után, a következő díjak számítatnak fel, hat havi raktározási és kezelési időre, a beküldő számlájár:

Table with 2 columns: Item and Price. Items include Rostálás, Egyenlősítés (egalizálás), Zsákolás és plomb., Hat havi raktárbár, Hat havi tüzelleni bizt. díj, Bizományi illeték, Ellenőrzés. Prices range from .11 to .37.

Legfölebb összesen . 230 kr.

Apadásra a tisztított heremagból 1%, azaz egy százalék hozatik számításba.

9. §. A netán hat hónapon túl még raktáron maradó heremag után eső aránylagos raktár bért, és tüzelleni biztosítási díjat, az egyenlősített mag tulajdonosai részesedések arányában fizetik.

10. §. A heremag beküldő a kezelés mikéntje, azaz az osztályozás vagy egyenlősítés és a bizományba adás iránt, a beküldés alkalmával nyilatkozni köteles.

11. §. A raktár a beküldött és a raktárban már kitesztított heremag fele értékéig, kívánatra előleget is ad 2%-kal magasabb kamattal, mint az Osztrák-Magyar Bank mindenkori kamatlába, ami edő szerint 4%.

12. §. az előleekre nézve egyebekben, (mint azok kiszolgáltatása, fölvétele, visszaszámolása stb. iránt), a „Sigmond Testvérek áruraktárának II. különleges üzlet-szabályzata” szolgál zsinórmértékül.

Kelt az Erdélyi Gazdasági egyesület igazgató választmányának Kolozsvárt 1892. évi szeptemb-r hó 6-án tartott üléséből.

A „Sigmond-Testvérek áruraktára” nevében: Sigmond Dezső s. k. — Az „Erdélyi Gazdasági Egyesület” nevében: Szabó József s. k. egyleti elnök. — Sz. Szakáts Péter s. k. egyleti titkár.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

HIRDETÉSEK

Báli selyemszöveteket méterenkint 55 krtól 90 krtól 85 krtig (mintegy 300 különböző árnyalat és színben) szállít, megrendelt egyes öltönyökre, vagy végeken is postabár-és vámentesen HENNEBERG G. (os. kir. udvari szállító) selyemgyára ZÜRICHBEN. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó. (3)

Őszi ültetésre 4 éves oltványait

ajánlja gyümölcsészeti egyesületünk szép növésű, ponylik, batul, más alma és körte fajok. (2-3) 10 drb. 3 frt 50 kr. Nagyenyed. Dr. Winkler Albert

Sz. 2106—1892.

kig.

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye verespataki járásban elhalálozás folytán üresedésbe jött mogosi községjegyzői állásra pályázatot nyitok és felhívom azokat, kik ezen 400 frt évi fizetés, 60 frt iroda átalány, 80 frt postaküldönc, valamint a magán munkálatokért szabályrendeletileg megállapított díjakkal javadalmazott állásra pályázni kívánnak az 1883. évi I. t.-c. 6. §. előirt képességi bizonyítványval szabályszerűen felszerelt, saját kezűleg ut folyamodványaikat folyó évi november hó 20-ig hozzám adják be, elkésetten beérkezett pályázatokat nem fogadok el.

A választás Mogos nagyközségben a községi előljáro lakásán folyó év november hó 22-én d. é. 10 órakor fog megtartatni.

A megválasztott köteles állását folyó évi december hó 1-én elfoglalni.

A hivatalos magyar nyelven kívül a román nyelv bírását megkívánom.

A verespataki járás főszolgabírája. Verespatakon, 1892. évi október hó 12-én.

Imreh Károly, főszolgabíró.

Szerke... A KIAD... lap szel... közlem... Klad... Wokál Ján... az előf... bérment... Kézfiratok

Popp Gyö

A nagy... tisztis kara... tanácsos állar... alkalmából na... — Az ünnepe... Délelőtt... és az alatta... megjelentek a... nevükben Tót... sabbán vázol... zölte a közsz... erre könnyek... választban kős... Este, ug... sas vacsora... ban, melynek... melynek népe... bilans hivatal... magatartásába... A banke... talan notabilit... nése alkalmáb... sitették.

Az első... rendező p. ü. i... dor p. ü. igaz... is az ősi mag... felségét, a kir... hallgattak vég... rült beszédben... a szakirodalon... jének érdemei... főjegyző mond... gans beszédet... a p. ü. igazga... Erre felá... vázolta az álta... tisztviselők kö... ben fennálló v... vármegyei és... céljuk van: a

T.

lfju tá... If... B... R... D... It... U... A... E... L... H... D... E... V... A... If... Sz... E... M... M... Is... Sz... To... A... Hi... A... Mo